

dr hab. Monika Namysłowska, prof. UŁ
Katedra Europejskiego Prawa Gospodarczego
Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego

Łódź, dnia 2.04.2020 r.

Recenzja

dorobku dr Ewy Wojtaszek-Mik

sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

Spis treści:

I. Przedmiot recenzji i kryteria oceny	1
II. Ocena osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy	2
1. Uwagi ogólne	2
2. Ocena tematyki monografii	3
3. Ocena celu badawczego	6
4. Ocena struktury monografii	9
5. Ocena treści monografii	10
6. Podsumowanie	18
III. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych	19
1. Uwagi ogólne	19
2. Kryteria wykazane przez Habilitantkę	19
A. Autorstwo monografii i publikacji naukowych w czasopismach	19
B. Inne kryteria	23
3. Kryteria niewykazane przez Habilitantkę	24
4. Podsumowanie	25
IV. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz w zakresie współpracy międzynarodowej	25
1. Uwagi ogólne	25
2. Kryteria wykazane przez Habilitantkę	25
3. Kryteria niewykazane przez Habilitantkę	27
4. Podsumowanie	28
V. Konkluzja	28

I. Przedmiot recenzji i kryteria oceny

Według art. 18a ust. 7 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, ze zm., dalej: ustawa) przedmiotem recenzji w postępowaniu habilitacyjnym jest ocena, czy osiągnięcia naukowe spełniają kryteria określone w art. 16 ustawy.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną.

Szczegółowe kryteria oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego określa rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr. 196, poz. 1165, dalej: rozporządzenie). Z rozporządzenia tego wynika, że przedmiotem recenzji jest nie tylko ocena osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy, lecz również ocena (innych) osiągnięć naukowo-badawczych, a także ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej habilitanta. Kryteria oceny osiągnięć zostały szczegółowo ujęte w rozporządzeniu.

Przedmiotem niniejszej recenzji będzie ocena osiągnięć naukowych dr Ewy Wojtaszek-Mik po uzyskaniu stopnia doktora celem stwierdzenia, czy stanowią one znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej oraz stwierdzenia, czy Habilitantka wykazała się istotną aktywnością naukową. Ocenie będzie podlegać zatem zarówno wskazana przez dr Ewę Wojtaszek-Mik jako główne osiągnięcie naukowe monografia pt. *Przedumowne obowiązki informacyjne podmiotów profesjonalnych w polskim prawie cywilnym w świetle prawa Unii Europejskiej*, jak i pozostałe dokonania wskazane jako osiągnięcia naukowo-badawcze oraz dorobek dydaktyczny, popularyzatorski i w zakresie współpracy międzynarodowej na podstawie analizy osiągnięć ujętych w wykazie dorobku habilitacyjnego, który stanowi załącznik nr 5 do wniosku Habilitantki z dnia 26 kwietnia 2019 r. o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo.

II. Ocena osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy

1. Uwagi ogólne

Jako publikację stanowiącą osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy Habilitantka wskazuje monografię jej autorstwa pt. *Przedumowne obowiązki informacyjne podmiotów profesjonalnych w polskim prawie cywilnym w świetle prawa Unii Europejskiej*, która została wydana w renomowanym wydawnictwie C.H.Beck w 2019 r. Monografia nie jest obszerna, gdyż liczy 252 strony. Niewielka liczba stron opracowania nie powinna być jednak zarzutem, ponieważ liczba stron nie musi przekładać się wprost na walory merytoryczne monografii.

Według informacji zawartej na stronach wstępnych monografii, projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki. Informację tę precyzuje autoreferat wraz z wykazem osiągnięć dr Ewy Wojtaszek-Mik, z których wynika, że monografia jest publikacją badań prowadzonych w ramach projektu badawczego pod tym samym tytułem co monografia, finansowanego przez MNiSW (później Narodowe Centrum Nauki). Projekt wykonywany był przez Habilitantkę w latach 2010–2014, czyli biorąc pod uwagę rok wydania książki (2019), prowadzenie dodatkowych badań w tym temacie po zakończeniu projektu trwało jeszcze blisko 5 lat.

2. Ocena tematyki monografii

Habilitantka na tematykę monografii wybrała przedumowne obowiązki informacyjne zarówno w relacjach przedsiębiorca – konsument (*business-to-consumer*, B2C), jak i przedsiębiorca – przedsiębiorca (*business-to-business*, B2B). Już sama liczba nakładających takie obowiązki krajowych aktów prawnych, z których znaczna większość ma swoje źródło w prawie Unii, wskazuje na to, że prawodawca uznał obowiązek udzielania informacji na etapie przedkontraktowym za wyjątkowo istotny. Ze względu m.in. na fakt, że otrzymanie odpowiednich informacji przed zawarciem umowy może być warunkiem podjęcia świadomej decyzji gospodarczej, w obu rodzajach relacji rola przedumownych obowiązków informacyjnych podmiotów profesjonalnych jest potencjalnie ogromna i to zarówno w relacjach obustronnie profesjonalnych, jak i stosunkach przedsiębiorca – konsument. Obowiązek udzielenia informacji przez przedsiębiorcę w odpowiednim zakresie, formie, czasie i języku, jest szczególnie ważny dla konsumentów. Informacja jest bowiem instrumentem gwarantującym konsumentom, przynajmniej teoretycznie, należyta ochronę jako podmiotom słabszym w relacji z przedsiębiorcą–profesjonalistą. Jednak i w obrocie profesjonalnym uzyskanie odpowiednich informacji przed zawarciem umowy może zapewnić

przejrzystość, ułatwić wybór i zwiększyć bezpieczeństwo transakcji, zwłaszcza gdy między stronami umowy w relacjach B2B występuje dysproporcja wiedzy, doświadczenia i pozycji rynkowej.

Oceny wybranej tematyki badawczej nie można jednak dokonać w postępowaniu habilitacyjnym uwzględniając wyłącznie jej rangę teoretyczną bądź praktyczną. Należy też uwzględnić, czy ujęcie tematu nadaje się do przygotowania osiągnięcia naukowego, które, zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy, stanowi znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej. Rozwój dyscypliny naukowej następuje zaś, moim zdaniem, dzięki oryginalnemu celowi badawczemu, na co składa się m.in. niespotykany zakres pracy naukowej lub innowacyjne tezy i argumenty.

Analizowany w tej części recenzji zakres monografii oceniam jako poprawny co do wyboru porządków prawnych, czyli prawa polskiego oraz prawa Unii. Oczywiście jest bowiem badanie obowiązków informacyjnych w prawie krajowym przez pryzmat prawa Unii, w którym większość z nich ma swoje źródło. Zakres monografii w odniesieniu do poszczególnych aktów prawnych trudno jednak określić jako nowatorski. Co więcej, niewiele odmienną opinię wyraziłabym w okresie wykonywania przez Habilitantkę projektu badawczego będącego podstawą monografii, czyli w latach 2010–2014. Tematyka ta już wtedy nie była nowa, co potwierdzają daty wydania aktów prawnych, z których wynikają obowiązki informacyjne. I tak, biorąc pod uwagę obowiązki informacyjne w relacjach B2C i wybrane przez Habilitantkę w rozdziale II akty prawne będące podstawą ich analizy, to na lata wykonywania projektu (2010–2014) przypada uchwalenie dyrektywy 2011/83/UE w sprawie praw konsumentów wraz z implementującą ją ustawą z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta oraz dyrektywy 2014/17/UE w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi, ustawa z dnia 23 października 2014 r. o odwróconym kredycie konsumenckim. Z 2015 r. pochodzi dyrektywa 2015/2302/WE w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych. Ale już dyrektywa 1994/44/WE w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji pochodzi z roku 1999, czyli z okresu sprzed wykonywania projektu badawczego. Podobnie sytuacja wygląda z dyrektywą 2008/48/UE w sprawie umów o kredyt konsumencki (2008) oraz dyrektywą 2008/122/WE w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do niektórych aspektów umów timeshare, umów o długoterminowe produkty wakacyjne, umów odsprzedaży oraz wymiany (2009). Każda z dyrektyw była implementowana do prawa polskiego w ciągu ok. 2 lat po dacie ich uchwalenia, co nie zmienia faktu, że wszystkie omawiane akty prawne obowiązują od dawna.

Powoduje to, że już na długo przed rozpoczęciem grantu badawczego oraz w jego trakcie temat obowiązków informacyjnych przedsiębiorców wobec konsumentów był eksploatowany w nauce i doktrynie zagranicznej oraz nieco mniej, choć również, w polskiej. Zjawisko to znajduje odzwierciedlenie nawet w bibliografii recenzowanej monografii.

Aktualność podejmowanej tematyki poprawiłoby sięgnięcie do planów legislacyjnych dotyczących korekty wybranych obowiązków informacyjnych, przede wszystkim do komunikatu Komisji z dnia 11 kwietnia 2018 r. „Nowy ład dla konsumentów” [COM(2018) 183 final], którego wydanie poprzedzało zapewne oddanie monografii do druku. Brakuje też omówienia pierwszego i drugiego projektu obecnej dyrektywy 2019/771 w sprawie niektórych aspektów umów sprzedaży towarów, która uchylila omawianą w rozdziale II dyrektywę 1999/44/WE. Projekty te zostały zaprezentowane, odpowiednio, w 2015 r. [COM(2015) 635 final] i 2017 r. [COM(2017) 637 final]. Uzupełniając do rozważań o dyrektywie 2011/83/UE w sprawie praw konsumentów warto było też sięgnąć do projektu dyrektywy 2019/770 w sprawie niektórych aspektów umów o dostarczanie treści cyfrowych i usług cyfrowych, który znany był już w 2015 r. [COM(2015) 634 final].

Wartym uwagi elementem opracowania jest omówienie obowiązków niezwiązanych wyłącznie z ochroną konsumenta. Ten temat bywa często pomijany w opracowaniach na temat obowiązków informacyjnych, ponieważ to ochrona konsumenta jest priorytetowym obszarem zainteresowania prawodawcy i doktryny. Jednak i tu moje uwagi krytyczne są oparte na nienowych podstawach prawnych będących przedmiotem analizy. Jest to bowiem przede wszystkim dyrektywa 2006/123/WE dotycząca usług na rynku wewnętrznym; dyrektywa 86/653/EWG w sprawie koordynacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do przedstawicieli handlowych działających na własny rachunek; w zakresie umów dystrybucyjnych i franchisingu: rozporządzenie nr 330/2010 i rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie wyłączenia niektórych rodzajów porozumień wertykalnych spod zakazu porozumień ograniczających konkurencję; dyrektywa 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej; ustawa z dnia 16 września 2011 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz dyrektywa 2000/31/WE o handlu elektronicznym wraz z ustawą z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczenie usług drogą elektroniczną. Za względnie nowe akty prawne można uznać dyrektywę 2015/2366 w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego i jej implementację w ustawie z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw;

dyrektywę 2016/97 o dystrybucji ubezpieczeń i implementującą ją ustawę z dnia 15 grudnia 2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń.

Habilitantka omówiła również szeroko regulację przedumowną w pracach nad europejskim prawie umów przedstawiając m.in. Zasady Europejskiego Prawa Umów (PECL) z lat 2000 i 2003, Zasady Prawa Europejskiego dotyczące Agencji Handlowej, Franchisingu i Umów Dystrybucyjnych (PEL CAFDC) z 2006 r., Zasady Europejskiego Prawa Świadczenia Usług (PEL SC), Acquis Principles z 2007 r. i 2009 r., Projekt Wspólnego Systemu Odniesienia (DCFR) z 2009 r. i projekt wspólnych europejskich przepisów dotyczących sprzedaży z 2011 r. (CESL). Projekty te, niektóre będące projektami czysto akademickimi, nie uzyskały jednak nigdy mocy wiążącej. Zatem poświęcenie im obszernego § 5 w rozdziale I oraz odrębnych podrozdziałów w każdym paragrafie rozdziału III jest niewspółmiernie do ich rangi.

Waga problematyki obowiązków informacyjnych i długi okres, jaki upłynął od wydania większości omawianych w monografii aktów prawnych, doprowadziły do przeprowadzenia znacznej liczby badań naukowych i wydanej na ich podstawie literatury przedmiotu, także w języku polskim. Dlatego obecnie trzeba poszukiwać dodatkowych uzasadnień dla analizy tej tematyki, przejawiających się w niespotykanym celu badawczym. Do tych zagadnień wrócę w kolejnych punktach recenzji.

Podsumowując, wybór tematyki recenzowanej monografii przez dr Ewę Wojtaszek-Mik oceniam pozytywnie ze względu na wagę podjętej problematyki. Opracowanie tej tematyki musi jednak doprowadzić do powstania osiągnięcia naukowego mającego istotny wkład w naukę. Zakres aktów prawnych będących przedmiotem recenzowanego tekstu budzi zaś wątpliwości co do istnienia takiego wkładu. Dalsza część recenzji będzie stanowić kontynuację weryfikacji spełnienia wymogów art. 16 ust. 1 ustawy przez monografię Habilitantki .

3. Ocena celu badawczego

We wprowadzeniu do monografii dr Ewa Wojtaszek-Mik jako cel pracy wskazuje „analizę i ocenę aktualnych tendencji oraz potrzeb regulacji obowiązków przedumownych podmiotów profesjonalnych w polskim prawie cywilnym z uwzględnieniem prawa Unii Europejskiej” (s. 1). Takie określenie celu badawczego uznaję za poprawne.

Jednak jeszcze przed uwzględnieniem treści monografii obszar badawczy widoczny w spisie treści i wykazie orzecznictwa stawia pod znakiem zapytania możliwość realizacji tego celu w zakresie jego pierwszej części, czyli analizy i oceny aktualnych tendencji. Ani omawiane akty prawne, ani orzeczenia wydane na ich podstawie nie mogą stanowić podstawy analizy i oceny tendencji aktualnych. Daty wydania wybranych aktów prawnych skomentowałam w poprzednim punkcie recenzji. W tym miejscu dodam, że najnowszy powołany w monografii wyrok Trybunału Sprawiedliwości pochodzi z września 2017 r., a najnowsze orzeczenie sądu polskiego – z września 2016 r.

Druga część celu badawczego, czyli analiza i ocena potrzeb regulacji obowiązków przedumownych podmiotów profesjonalnych została sprecyzowana przez wyróżnienie dwóch pytań pomocniczych. Po pierwsze, Habilitantka wskazuje konieczność rozważenia potrzeby „wprowadzenia przepisów regulujących ogólny przedumowny obowiązek informacyjny, który odnosiłby się do podmiotów profesjonalnych bez względu na rodzaj obrotu umownego” (s. 1). Cel ten oceniam pozytywnie, lecz jest on znany z wcześniejszej literatury przedmiotu, do czego wrócę w dalszej części recenzji. Po drugie, dr Ewa Wojtaszek-Mik za cel przyjęła „ustalenie, czy istnieje potrzeba rozbudowy obowiązków informacyjnych podmiotów profesjonalnych także poza obrotem konsumenckim na wzór tych wypracowanych dla stosunków z udziałem konsumenta” (s. 1). Rozumiejąc ten cel dosłownie należy przyjąć, że chodzi o odpowiedź na pytanie, czy obowiązki te powinny być uregulowane w sposób bardziej szczegółowy niż w ten, który został przedstawiony w rozdziale III, co jest dla mnie wątkiem ciekawym. Zajęcie się bowiem ochroną przez informację w relacjach B2C pozwala na zadanie pytania o konieczność różnicowania obowiązków informacyjnych w relacjach obustronnie profesjonalnych i w relacjach przedsiębiorca – konsument i, w zależności od odpowiedzi, pozwala na analizę instrumentów, jakie mogą i powinny być wykorzystane. Realizacja założonego celu badawczego wydaje się jednak od początku oczywista ze względu na zaprezentowanie we wprowadzeniu do monografii (s. 4) hipotezy pomocniczej, jaką jest założenie istnienia zjawiska przeciążenia informacją (ang. *information overload*). Krytyka tego zjawiska w obrocie z udziałem konsumentów nie wyklucza rozszerzenia obowiązków informacyjnych w relacjach B2B, ale jest założeniem wymagającym dodatkowego uzasadnienia. Oceniając zaś w tym miejscu zajęcie się zjawiskiem przeciążenia informacją należy stwierdzić, że jest to tematyka poruszana przez prawników już na przełomie XX i XXI w., przykładowo w stosunku do projektu późniejszej dyrektywy 2000/31/WE o handlu elektronicznym (np. T. Hoeren, *Vorschlag für eine EU-Richtlinie über E-Commerce – Eine erste kritische Analyse*, Multimedia und Recht 1999, nr 4; A. Waldenberger, *Electronic*

Commerce: der Richtlinienvorschlag der EG-Kommission, Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht 1999, nr 10), czyli w czasach, gdy obowiązki informacyjne nie były, z obecnego punktu widzenia, nadmierne. Tematyka ta zdaje się być wyczerpana przez liczne publikacje prawnicze, do których Habilitantka nie sięgnęła. Tylko tytułem przykładu podaję monografię autorstwa O. Ben-Shahara, C.E. Schneidera, *More than You Wanted to Know. The Failure of Mandated Disclosure*, Princeton University Press 2014.

Komentując przyjęte cele chciałabym zauważyć, że badania naukowe prowadzone na świecie nad prawem konsumenckim, w tym nad przedkontraktowymi obowiązkami informacyjnymi, które można by wykorzystać w ramach badania obowiązków informacyjnych niezwiązanych ze specyfiką obrotu B2C, koncentrują się od lat na innych kwestiach. Wspomnieć warto o następujących nurtach analizy, które nie zostały odnotowane przez Habilitantkę:

1) prawo konsumenckie, w tym obowiązki informacyjne, z punktu widzenia ekonomii behawioralnej [np. G. Howells, *The Potential and Limits of Consumer Empowerment by Information*, Journal of Law and Society 2005, nr 3; Journal of Consumer Policy 2011, nr 3: special Issue on Behavioural Economics, Consumer Policy, and Consumer Law; A. Alemanno, A.-L. Sibony (red.), *Nudge and the Law: A European Perspective*, Hart Publishing 2015; K. Mathis (red.), *European Perspectives on Behavioural Law and Economics*, Springer 2015; G. Helleringer, A.-L. Sibony, *European Consumer Protection through the Behavioral Lens*, Columbia Journal of European Law 2017, nr 3];

2) informacja konsumencka w gospodarce cyfrowej, w tym styk z prawem ochrony danych osobowych i nieuczciwymi warunkami umownymi [np. J. Luzak, *Privacy Notice for Dummies? Towards European Guidelines on How to Give "Clear and Comprehensive Information" on the Cookies' Use in Order to Protect the Internet Users' Right to Online Privacy*, Journal of Consumer Policy 2014, nr 4; M. Elshout, M. Elsen, J. Leenheer, M. Loos, J. Luzak, *Study on consumers' attitudes towards Terms and Conditions (T&Cs)*, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/terms_and_conditions_final_report_en.pdf; N. Helberger, F. Zuiderveen Borgesius, A. Reyna, *The perfect match? A closer look at the relationship between EU consumer law and data protection law*, Common Market Law Review 2017, nr 5];

3) funkcja informacyjna innych instrumentów prawa konsumenckiego niż obowiązki informacyjne [np. Ch. Busch, *Crowdsourcing Consumer Confidence. How to Regulate Online Rating and Review Systems in the Collaborative Economy*, w: A. De Franceschi (red.), *European Contract Law and the Digital Single Market: The Implications of the Digital*

Revolution, Intersentia 2017; H.C. Gamper, *How Can Internet Comparison Sites Work Optimally for Consumers?*, Journal of Consumer Policy 2012, nr 4; J. Luzak, *To Withdraw Or Not To Withdraw? Evaluation of the Mandatory Right of Withdrawal in Consumer Distance Selling Contracts Taking Into Account Its Behavioural Effects on Consumers*, Journal of Consumer Policy 2014, nr 1];

4) obowiązki informacyjne sektorowe: etykietowanie żywności, produktów ekologicznych, produktów AGD; informacja a zrównoważony rozwój; informacja i doradztwo w prawie finansowym [np. W.H. Edinger, *Promoting Educated Consumer Choices. Has EU Food Information Legislation Finally Matured?*, Journal of Consumer Policy 2016, nr 1; E. van der Zee, A. Fischer, *Green Pictograms on EU Foods: A Legal Study Informed by Behavioural Science*, Journal of European Consumer and Market Law 2018, nr 1; A. Oehler, S. Wendt, *Good Consumer Information: the Information Paradigm at its (Dead) End?*, Journal of Consumer Policy 2017, nr 2];

5) prawo spersonalizowane/granularne [A. Porat, L.J. Strahilevitz, *Personalizing Default Rules and Disclosure with Big Data*, Michigan Law Review 2014, nr 8; Ch. Busch, *The Future of Pre-contractual Information Duties: From Behavioural Insights to Big Data*, w: Ch. Twigg-Flesner (red.), *Research Handbook on EU Consumer and Contract Law*, Edward Elgar 2016; Ph. Hacker, *Personalizing EU Private Law: From Disclosures to Nudges and Mandates*, European Review of Private Law 2017, nr 3; K. Południak-Gierz, *Personalization of Information Duties Challenges for Big Data Approach*, European Review of Private Law 2018, nr 3].

Podsumowując powtórzę, że główny cel badawczy zasługuje na ocenę pozytywną. Jednak spis treści, bibliografia i wykaz orzecznictwa, jak i uszczegółowienie celu badawczego we wprowadzeniu do monografii nie umożliwiają podtrzymania tej oceny. Ponowna weryfikacja celu badawczego nastąpi w kolejnej części recenzji.

4. Ocena struktury monografii

Strukturę monografii co do zasady uznaję za prawidłową. Monografia składa się z wykazów: skrótów, literatury i orzecznictwa, trzech rozdziałów. Rozdział I zatytułowany jest *Zagadnienia ogólne*, rozdział II – *Przedumowne obowiązki informacyjne mające na celu ochronę konsumenta*, rozdział III – *Przedumowne obowiązki informacyjne niezwiązane specyficznie z ochroną konsumenta*. Monografię rozpoczyna wprowadzenie, a kończy –

podsumowanie i indeks rzeczowy. Moje wątpliwości budzi przede wszystkim struktura rozdziału I, ponieważ rozdział ten stanowi zarówno wprowadzenie do tematyki (§§ 1–11), jak i podsumowanie rozważań ze względu na zawartą w § 12 ocenę przydatności konsumenckich standardów informacji przedumownej jako modelu w obrocie niezwiązanym specyficznie z ochroną konsumenta oraz ze względu na wyrażoną w § 13 propozycję rozwiązań *de lege ferenda*. Drobne zastrzeżenia co do struktury przedstawię też w dalszej części recenzji.

5. Ocena treści monografii

Rozdział I rozpoczyna fragment zatytułowany *Informacja w obronie cywilnoprawnym* (§ 1). Habilitantka przybliża w nim definicję informacji, podkreślając rolę informacji we współczesnym świecie. Wyróżniła obowiązki przedumowne i umowne podkreślając, że te pierwsze, stanowiące przedmiot monografii, wynikają z przepisów prawa i norm niewiążących (s. 10). W § 1 omówiono też podstawowy zakres obowiązków informacyjnych (s. 10) oraz ich rolę ze szczególnym podkreśleniem roli w strategii marketingowej (s. 10). Habilitantka wylicza również umowy uwzględnione w opracowaniu z podziałem na obowiązki informacyjne, które mają na celu ochronę konsumenta oraz te, które nie są specyficznie z nią związane, czyli gdy ich zakres jest niezależny od tego, czy kontrahent ma status konsumenta, czy przedsiębiorcy (s. 11). Rozważania w § 1 mają charakter wstępu do monografii. Nie są one zbyt pogłębione, lecz są niewątpliwie niezbędnym elementem pracy.

W § 2 Habilitantka zajmuje się aksjologicznymi podstawami regulowania przedumownych obowiązków informacyjnych. Paragraf ten rozpoczyna powrót do roli informacji przedumownej. Tym razem Habilitantka podkreśla zwłaszcza rolę takiej informacji w odniesieniu do umów o złożonej treści, związanych z istotnym ryzykiem kontraktowym i umów nienegocjowanych indywidualnie (s. 11). Ponownie, według mnie niepotrzebnie, podkreślono rolę samoregulacji w nakładaniu obowiązków informacyjnych (s. 12). Dopiero w kolejnym wątku występują argumenty nawiązujące do tytułu paragrafu, takie jak uzasadnienie konstruowania obowiązku informacji przedumownej w dążeniu do ochrony słabszej strony umowy, co jest szczególnie widoczne w prawie konsumenckim (s. 12). Odnosząc się do prawa konsumenckiego dr Ewa Wojtaszek-Mik wskazuje na uzasadnienie paternalizmem makroekonomicznym oraz dążeniem do ochrony wolności oceny i wyboru (s. 12.). Habilitantka słusznie stwierdza, że słabszą stroną może być także podmiot profesjonalny i powołuje tu argumenty dotyczące różnic w potencjale ekonomicznym, pozycji rynkowej,

możliwości skutecznego konkurowania, liczby fachowego personelu i doświadczenia w prowadzeniu działalności (s. 13). Widoczna jest teza o przeciwdziałaniu za pomocą obowiązków informacyjnych „asymetrii informacyjnej, która jest przejawem nierównowagi podmiotów w obrocie” (s. 13), po której Habilitantka powtarza tezę o tym, że również w stosunkach obustronnie profesjonalnych asymetria ta może wystąpić (s. 13). Kolejny akapit dotyczy interesującego wątku wpływu rozwoju nowych technologii na istnienie asymetrii informacyjnej. Habilitantka przywołuje opinie o przewidywalnym zwiększeniu dostępu do informacji i możliwości intelektualnych jej wykorzystania oraz o możliwym utracie na znaczeniu paradygmatu asymetrii informacyjnej, na którym oparta jest aksjologia ochrony konsumentów (s. 14). Szkoda, że wątek ten nie został rozwinięty, ponieważ jest to rzeczywiście jeden z najistotniejszych obecnie problemów związanych z podjętym tematem, który mógłby uzasadnić jego podjęcie. Następnie Habilitantka rozważa kwestię kosztów, które ponosi się w związku z pozyskaniem i udostępnieniem informacji. Wysuwa nawiązujący do tego postulat dbania przez legislatorów o to, by obowiązki informacyjne nie były nadmierne, zwłaszcza w okresie przedumownym, gdy nie ma pewności, że dojdzie do zawarcia umowy (s. 14). Niestety nie znajduję rozwinięcia tej myśli, w szczególności co do konkretnych propozycji odpowiedniego zakresu takich informacji. Obowiązki informacyjne prezentowane są również pod kątem postrzegania ich jako ograniczenia zasady swobody umów. Habilitantka odrzuca jednak argument o naruszeniu zasady swobody kontraktowania podkreślając m.in., że sam proces podejmowania decyzji powinien odbywać się w warunkach swobody, co może nastąpić dopiero wtedy, gdy posiada się informacje na temat zakresu tej umowy (s. 15). Argumentem abstrahującym od konieczności ochrony słabszej strony jest wskazanie źródła regulacji w ogólnych zasadach prawa umów, m.in. w zasadzie równości i sprawiedliwości kontraktowej, autonomii woli stron w zakresie kontraktowania. Wymagania informacyjne zapewniają też bezpieczeństwo obrotu, wiarygodność i wzajemne zaufanie potencjalnych parterów umownych (s. 16). Nie sposób polemizować z kolejnym niedługim fragmentem o źródłach prawa konsumenckiego w Stanach Zjednoczonych oraz jego rozwoju we Wspólnocie Europejskiej (s. 17). Umieściłabym go wprawdzie w innym miejscu, by uniknąć powrotów do zbliżonych wątków, ale nie jest to zarzut merytoryczny. Paragraf 2 zawiera niewątpliwie wiele ważnych wątków, przy czym można też sformułować wobec niego oceny krytyczne. Przypuszczam, że z powodu umieszczenia przez Habilitantkę problematyki aksjologii regulacji przedumownych obowiązków informacyjnych w prawie konsumenckim, niekiedy zapomina ona, że monografia dotyczy i relacji B2C, i relacji B2B.

Argumenty dotyczące obu sytuacji mieszają się więc z argumentami o ochronie konsumenta. Wielokrotne powtórzenia, które powodują, że rozważania są chaotyczne, utrudniają lekturę.

Paragraf 3 został poświęcony podmiotowym aspektom informacji przedumownej, czyli wskazaniu i zdefiniowaniu podmiotów relacji objętych obowiązkami informacyjnymi. Doktor Ewa Wojtaszek-Mik zajmuje się zdefiniowaniem obrotu obustronnie profesjonalnego, w którym może wystąpić faktyczna nierównowaga stron (s. 19). W tej części Habilitantka nie przybliży definicji przedsiębiorcy, lecz przechodzi do definicji konsumenta i to na niej koncentruje się większość tego paragrafu. Można przyjąć, że znajduje to uzasadnienie w ustanawianiu obowiązków informacyjnych przede wszystkim w relacjach B2C. I tak, dr Ewa Wojtaszek-Mik prezentuje definicję konsumenta z art. 22¹ KC, również w świetle wybranych dyrektyw unijnych. Habilitantka podkreśla, że polskie ustawy implementujące dyrektywy konsumenckie zazwyczaj, choć nie zawsze, odwołują się do pojęcia konsumenta z art. 22¹ KC (s. 22–24). Fragment ten został uzupełniony o model tzw. przeciętnego konsumenta służący ocenie spełnienia standardów wymaganych informacji (s. 25). Fragment dotyczący modelu przeciętnego konsumenta jest poprawny, ale nie zawiera wyników głębszych badań, zwłaszcza uwzględniających orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości, w których problematyka ta została szerzej omówiona. Wątek ten mógłby być istotny w dalszej części monografii. W dalszej kolejności Habilitantka przedstawia definicję przedsiębiorcy jako podmiotu, na którym spoczywają obowiązki informacyjne. Za podstawę rozważań przyjmuje rozwiązania polskie i unijne (s. 26–28). Następnie przedstawione są inne terminy określające podmioty zobowiązane do udzielania informacji przedkontraktowych, np. deweloper (s. 29). Na zakończenie § 3 dr Ewa Wojtaszek-Mik tłumaczy przyjęty w monografii podział obowiązków informacyjnych na związane z ochroną konsumenta i niezwiązane specyficznie z ochroną konsumenta jako klasyfikację nieodpowiadającą podziałowi na obrót konsumencki i obrót obustronnie profesjonalny. Habilitantka słusznie podnosi, że ochrony zbliżonej do konsumenckiej mogą wymagać niektórzy profesjonaliści oraz że ochrona zbliżona do konsumenckiej pojawia się wobec podmiotów niebędących formalnie konsumentami, czyli np. wobec pacjentów (s. 30–31).

W § 4 Habilitantka wylicza akty prawne będące podstawą przedumownych obowiązków informacyjnych. Stwierdza, że analiza tych aktów prowadzi do wniosku, iż przedumowne obowiązki informacyjne pojawiają się w coraz to nowszych rodzajach stosunków z udziałem konsumenta oraz poza typowym obrotem konsumenckim, coraz szerszy jest zakres informacji, które przedsiębiorca musi przekazać konsumentowi na etapie przedumownym, coraz większy jest stopień ich szczegółowości oraz iż postępuje formalizm i

standaryzacja informacji przedumownej (s. 33–34). W tym podrozdziale wnioski te nie zostały rozwinięte. Następnie Habilitantka krótko przedstawia PECL, Acquis Principles i DCFR oraz po raz kolejny wspomniana o dokumentach o charakterze samoregulacyjnym bez ich wymienienia, choćby przykładowego.

W rozdziale I zaskakuje, że najdłuższy jest § 5, w którym dr Ewa Wojtaszek-Mik szczegółowo omawia prace zmierzające do stworzenia europejskiego prawa umów. Taki zabieg zastanawia, ponieważ dokumenty te, jak pisałam wcześniej, nie uzyskały mocy wiążącej.

Kolejne fragmenty dotyczą charakteru prawnego obowiązków informacyjnych (§ 6), formy i sposobu udzielenia informacji przedumownej (§ 7), czasu przekazania informacji przedumownej (§ 8) oraz języka informacji przedumownej (§ 9). Podrozdziały te zawierają prawidłowe informacje, przy czym uważam, że zwłaszcza § 7 jest zbyt lakoniczny, zważywszy na zaprezentowany w § 4 wniosek o postępującym formalizmie i standaryzacji informacji przedumownej (s. 34).

W § 10 zostały przybliżone kryteria prawidłowej informacji przedumownej. Nie przekonuje mnie poświęcenie połowy jego długości kryteriom nieuczciwej reklamy z ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (s. 68–69). W szczególności nie przekonuje mnie pominięcie ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, która została omówiona w § 11 na temat sankcji w przypadku naruszenia obowiązku informacji przedumownej. Niemniej jednak ani w § 11, ani w rozdziale II nie zostały wskazane wymogi informacyjne wynikające z tej ustawy. Za takie można uznać przede wszystkim obowiązek udzielenia istotnej informacji potrzebnej przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy (art. 6 ust. 1), uszczegółowiony w stosunku do istotnej informacji w przypadku propozycji nabycia produktu (art. 6 ust. 4).

Sankcje za naruszenie obowiązków informacyjnych są nazwane i umieszczone w § 11 nieco chaotycznie, co utrudnia zapoznanie się z nimi. Przykładowo, w niektórych punktach tytułem jest rodzaj sankcji (np. brak obowiązku zapłaty w pkt III), w innych: rodzaj naruszenia (np. niedozwolone postanowienia umowne w pkt VIII), nawiązanie do tytułu aktu prawnego (np. zwalczanie nieuczciwej konkurencji w pkt VII) lub zakaz danego działania (np. zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w pkt X, a posługując się analogią do pkt VIII rozdział ten powinien być zatytułowany *Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów*). Drobnym błędem strukturalnym jest rozdzielenie przez pkt VII zwalczania nieuczciwej konkurencji od przeciwdziałania nieuczciwym praktykom rynkowym,

które to tematy są ze sobą powiązane. W paragrafie 11 Habilitantka oparła się na aktach prawa polskiego, ponieważ, jak prawidłowo zaznaczyła, dyrektywy konsumenckie określają jedynie ogólne kryteria, jakim mają odpowiadać sankcje krajowe (s. 70–71). W tym miejscu rozważań szczególnie brakuje analizy wspomnianego wyżej „Nowego ładu dla konsumentów”, który rozpoczął dyskusję na temat wprowadzenia bardziej szczegółowych kryteriów dotyczących sankcji krajowych, istotnych m.in. dla omawianej w monografii dyrektywy 2011/83/UE w sprawie praw konsumentów i pominiętej dyrektywy 2005/29/WE o nieuczciwych praktykach handlowych. Prace legislacyjne zostały zakończone po opublikowaniu monografii dzięki uchwaleniu dyrektywy 2019/2161 zmieniającej dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 98/6/WE, 2005/29/WE oraz 2011/83/UE w odniesieniu do lepszego egzekwowania i unowocześnienia unijnych przepisów dotyczących ochrony konsumenta, lecz już jej projekt z 2018 r. pozwalał na wyciągnięcie wielu ciekawych wniosków.

Jak już wspomniałam, § 12 i § 13 mają charakter wniosków, które powinny wynikać z badań przeprowadzonych w rozdziale II i III. Szkoda zatem, że znajdują się one w rozdziale I poświęconym, jak wskazuje tytuł, zagadnieniom ogólnym.

W § 12 Habilitantka ocenia przydatność konsumenckich standardów informacji przedumownej jako modelu w obrocie niezwiązanym specyficznie z ochroną konsumenta. We fragmencie tym wyróżniono wnioski *de lege lata* (s. 85–86) i *de lege ferenda* (s. 86–88). Habilitantka podkreśla, że obecnie mamy do czynienia z przenoszeniem standardów ochrony konsumenta na obrót niezwiązany specyficznie z ochroną konsumenta. Wniosek taki wyciąga na podstawie: prób rozszerzającej wykładni pojęcia konsumenta, postulowania stosowania norm konsumenckich do osób nieobjętych definicją konsumenta w art. 22¹ KC oraz definiowania adresata informacji przedumownej inaczej niż jako konsumenta i regulowania autonomicznie obowiązków informacyjnych spoczywających na jego kontrahencie. Ostatni argument dotyczy nie tyle prawa, co praktyki obrotu na etapie przedkontraktowym. Według Habilitantki, wiele podmiotów profesjonalnych uznaje, że ich kontrahentami są konsumenci i przekazuje na podstawie tego założenia informacje wymagane właśnie w obrocie konsumenckim. Informacje te niekiedy trafiają zaś do podmiotów niebędących konsumentami. Ten ciekawy akapit nie jest niestety udokumentowany w przypisach, czyli nie jest znane źródło informacji, na podstawie którego argument ten został skonstruowany. W ramach wniosków *de lege ferenda* Habilitantka wskazuje propozycje posługiwania się pojęciem słabszej strony umowy, która obejmowałaby też inne podmioty niż konsument. Podkreśla również, że zasadniczo nie ma powodu, by kontrahenta generalnie chronić przed

ryzykiem kontraktowym w tak szerokim zakresie jak w prawie konsumenckim, lecz tylko tam, gdzie stopień skomplikowania umowy jest znaczny, a ryzyko – poważne. Zdaniem dr Ewy Wojtaszek-Mik powinno to być kryterium w podejmowaniu decyzji o wprowadzeniu dalszych szczegółowych obowiązków informacyjnych.

Jako kontynuację § 12 należy traktować § 13, w którym dr Ewa Wojtaszek-Mik proponuje wprowadzenie ogólnego przedumownego obowiązku informacyjnego, będącego odpowiedzią na tendencję nadmiernej rozbudowy szczegółowych obowiązków informacyjnych. Propozycja ta nie jest nowa w literaturze przedmiotu. Habilitantka modyfikuje przede wszystkim przedstawioną w 2010 r. propozycję regulacji obowiązków informacyjnych w nowym KC (s. 90 i n.), wspierając argumentację wprowadzeniem takiego obowiązku do francuskiego prawa zobowiązań w 2016 r. Fragment ten jest najbardziej rozwiniętą tezą w monografii.

Rozdział II dotyczy przedumownych obowiązków informacyjnych mających na celu ochronę konsumenta. Przedstawione w nim zostały umowy konsumenckie objęte ustawą o prawach konsumenta (§ 1), umowy sprzedaży konsumenckiej (§ 2), umowy o kredyt konsumencki (§ 3), umowy o kredyt konsumencki związany z nieruchomościami mieszkalnymi (§ 4), umowy o odwrócony kredyt hipoteczny (§ 5), umowy o imprezy turystyczne i powiązane usługi turystyczne (§ 6), umowy *timeshare* i umowy zbliżone (§ 7).

Rozdział III to przedstawienie przedumownych obowiązków informacyjnych niezwiązanych specyficznie z ochroną konsumenta. W rozdziale tym Habilitantka przybliżyła obowiązki te w umowach o świadczenie usług (§ 1), umowach agencyjnych (§ 2), umowach dystrybucyjnych (§ 3), umowach franchisingu (§ 4), umowach ubezpieczenia (§ 5), umowach dystrybucji ubezpieczeń (§ 6), umowach o świadczenie usług płatniczych (§ 7), umowach deweloperskich (§ 8) i umów zawieranych w ramach handlu elektronicznego (§ 9).

Strukturę rozdziału II i III oceniam zasadniczo pozytywnie, poza przypisaniem zbyt dużej roli próbom kodyfikacji europejskiego prawa umów, o czym pisałam wcześniej. Zwracam jedynie uwagę na fakt, że rozdział III liczy zaledwie 50 stron, co zaskakuje w świetle stwierdzenia zawartego we wprowadzeniu do monografii, uznającego tę materię za „obszerną i niezwykle szczegółową” (s. 3). Tak krótki rozdział dziwi również wobec faktu, że Habilitantka zdaje się walor monografii dostrzegać właśnie w analizie obowiązków informacyjnych w obrocie niezwiązanym specyficznie z ochroną konsumenta (s. 3), lecz to analiza mniejszej liczby umów w obrocie B2C jest blisko dwa razy dłuższa.

Rozdziały II i III, z niewielkimi wyjątkami, nie wykraczają poza zacytowanie odpowiednich przepisów i, w wybranych miejscach, dokonaną wykładnię językową, która

jednak, według mnie, nie czyni z recenzowanej monografii komentarza. Analiza ogranicza się do stwierdzenia, że część regulacji jest „nowym obszarem” (s. 103), co nie jest sformułowaniem prawdziwym, jak wskazałam wcześniej. Ponadto stwierdzenie to pozostawione jest bez wyjaśnienia przyczyn wprowadzenia tych przepisów i ich skutków. Niekiedy można znaleźć sformułowania wartościujące, jak np. ocenę, że postanowienia są istotne (s. 105), a sankcja – surowa (s. 126), lecz i takie opinie nie zostały uzasadnione. Z tego względu nie mogę dokonać oceny merytorycznej zagadnień przedstawionych w rozdziale II i III.

Rzeczywistej recenzji może podlegać więc jedynie pierwszych 96 stron monografii (rozdział I) oraz podsumowanie. Niedługie podsumowanie zawiera wiele ciekawych spostrzeżeń. Do takich zaliczam m.in. uwagę dotyczącą nadmiernego ograniczania swobody kontraktowania w niektórych dyrektywach (s. 249), zbyt daleko idącej ingerencji prawa unijnego w materię informacji przedumownej w prawie krajowym (s. 250), niespójności prawa konsumenckiego (s. 251). Wobec przedstawionych tez mam jednak trzy uwagi o charakterze ogólnym. Po pierwsze, nie wynikają one z zaprezentowanych wcześniej rozważań, ponieważ rozdział II i III mają charakter wyłącznie opisowy. Po drugie, np. wniosek o nadmiernym ograniczeniu swobody kontraktowej zdaje się być sprzeczny z zaprezentowanym w rozdziale I wnioskiem o braku takiej sprzeczności (s. 15). Po trzecie, wnioski te nie są rozwinięte. Przykładowo, krytyka harmonizacji maksymalnej mogłaby opierać się na odpowiedzi na pytanie, czy przyjmowanie dyrektyw harmonizujących prawo krajowe w stopniu minimalnym i wynikająca z tego możliwość pojawienia różniących się od siebie zakresów obowiązków informacyjnych w poszczególnych państwach członkowskich zapewniłyby lepszą ochroną adresatów informacji przedumownych lub podmiotu zobowiązanego do udzielania tych informacji. Podsumowanie budzi zatem niedosyt, ponieważ ani nie jest podsumowaniem wcześniejszych wniosków, ani nie pogłębia zaprezentowanych w nim tez.

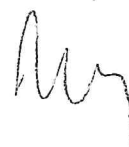
Po zapoznaniu się z treścią monografii chciałabym wrócić do celu badawczego, który przedstawiony został we wprowadzeniu do monografii. Przypomnę, że jako cel pracy dr Ewa Wojtaszek-Mik wskazała „analizę i ocenę aktualnych tendencji oraz potrzeb regulacji obowiązków przedumownych podmiotów profesjonalnych w polskim prawie cywilnym z uwzględnieniem prawa Unii Europejskiej” (s. 1). Ze względu na pominięcie wymienionych przeze mnie wyżej projektów dyrektyw nie mogę uznać, że praca dotyczy tendencji aktualnych. Argument ten dotyczy również będących podstawą pracy orzecznictwa i

literatury przedmiotu. Habilitantka przedstawiła tendencje sprzed kilku lat, przy czym ich analiza i ocena nie jest pogłębiona oraz dostatecznie uzasadniona.

Argumentem uzupełniającym rozważania miała być teza o przeciążeniu informacją, która pojawia się w wielu fragmentach pracy. Teza o istnieniu *information overload* zdaje się być jednak hasłem opartym na wielości przepisów, a nie na konkretnych informacjach, które przedsiębiorca jest zobowiązany podać, ich wpływie na przejrzystość komunikacji oraz nieosiągnięciu celu usunięcia asymetrii informacyjnej. W rozdziale II i III nie znalazłam uzasadnienia tej tezy, wręcz przeciwnie – w ślad za motywami dyrektyw dr Ewa Wojtaszek-Mik uzasadnia konieczność wprowadzenia obowiązków informacyjnych (s. 106–107). Nie zostały natomiast ocenione poszczególne informacje, jakie mają być przekazywane przez podmiot profesjonalny, więc nie wiemy, których informacji Habilitantka nie uważa za istotne i z których można by było zrezygnować, biorąc pod uwagę choćby okres czasu, jaki minął od uchwalenia odpowiednich aktów prawnych, rozwój rynku oraz wiedzy konsumentów i przedsiębiorców.

Habilitantka planowała również ustalenie, czy istnieje potrzeba rozbudowy obowiązków informacyjnych podmiotów profesjonalnych także poza obrotem konsumenckim na wzór tych wypracowanych dla stosunków z udziałem konsumenta (s. 1), co zostało ujęte w § 12 rozdziału I. Została też przedstawiona potrzeba regulacji obowiązków przedumownych podmiotów profesjonalnych w formie wprowadzenia do polskiego porządku prawnego ogólnego obowiązku informacji przedumownej spoczywającym na podmiotach profesjonalnych, niezależnie od charakteru ich kontrahenta. Teza ta pojawia się w rozdziale dotyczącym zagadnień ogólnych (§ 13) i krótko w podsumowaniu. Propozycja nawiązuje i do propozycji przedstawionych w polskiej literaturze przedmiotu, i do podjętych już działań legislacyjnych w wybranych porządkach prawnych. Nowatorski charakter tej tezy jest więc wątpliwy. W przedstawionej argumentacji brakuje odniesień do relacji ogólnego obowiązku informacyjnego w prawie krajowym z prawem Unii Europejskiej, poza stwierdzeniem, że „nie wykluczy to (ogólny obowiązek informacyjny – dopisek M.N.) z pewnością obowiązków szczegółowych, które (...) często wynikają z konieczności transpozycji przepisów unijnych.” (s. 88). Poza ty, propozycja ta powinna ulec weryfikacji w świetle aktualnych tendencji prawodawczych.

Wątpliwości co do przeprowadzonej pracy badawczej potwierdza bibliografia. Nie podaję ilości uwzględnionych pozycji ze względu na brak ponumerowania kolejnych tekstów. Nie jest to zarzut, ponieważ takie zasady zdaje się przyjmować wydawnictwo C.H.Beck. Bibliografia wydaje się jednak dość obszerna. Mimo tego zawiera głównie pozycje w języku

polskim, co nie znajduje uzasadnienia z powodu omawiania przepisów polskich i prawa Unii Europejskiej oraz z powodu licznych publikacji zagranicznych w języku angielskim, francuskim i włoskim, których znajomość Habilitantka deklaruje w autoreferacie (s. 11). Teksty w językach obcych, będąca publikacjami zagranicznych przedstawicieli nauki, są nieliczne i obejmują wyłącznie starsze pozycje. Najnowsza zagraniczna pozycja w bibliografii to monografia z 2016 r. (R. Schulze, F. Zoll, *European Contract Law*, C.H.Beck). Chronologicznie poprzednie datowane są na rok 2013. Może być to argumentem potwierdzającym tezę, że Habilitantka nie śledzi współczesnego stanu badań prowadzonych poza Polską lub nie uważa za konieczne powoływanie ich w monografii.

Ponadto, największa liczba pozycji jednego autora (13) to teksty Habilitantki, przy czym wszystkie zostały opublikowane po otrzymaniu przez dr Ewę Wojtaszek-Mik stopnia doktora nauk prawnych. Nie można wykluczyć powoływania się na własne badania przeprowadzone wcześniej, ponieważ pozwala to na uniknięcie autoplagiatu i powtórzeń. Wobec nienadmiernej liczby opublikowanych tekstów (22 z wyłączeniem recenzji) pojawia się jednak pytanie, na ile wszystkie wcześniejsze publikacje dr Ewy Wojtaszek-Mik obejmowały swym zakresem tematykę recenzowanej monografii. Kwestia ta zostanie poruszona przeze mnie w dalszej części recenzji.

Mam też zastrzeżenia co do wykorzystania w monografii pozycji ujętych w bibliografii. Habilitantka często nie traktuje publikacji jako źródła wiedzy i inspiracji dla własnej analizy. Zamiast tego są one licznie wymieniane w przypisach jedynie jako propozycja lektury o danym akcie prawnym. Przykładowo, na temat dyrektywy 2008/122/WE w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do niektórych aspektów umów timeshare, umów o długoterminowe produkty wakacyjne, umów odsprzedaży oraz wymiany przypis nr 126 na s. 170 odsyła do 15 pozycji z bibliografii, zaś przypis nr 127 na s. 171 wskazuje 14 tekstów o nieobowiązującej już ustawie z dnia 13 lipca 2000 r. o ochronie nabywców prawa korzystania z budynku lub pomieszczenia mieszkalnego w oznaczonym czasie w każdym roku. Nie każda z tych pozycji, również z tych dotyczących obowiązującej dyrektywy, została później powołana. Dodam, że nie jest to praktyka zastosowana wyłącznie w § 7 rozdziału II.

6. Podsumowanie

Monografia dr Ewy Wojtaszek-Mik posiada walory informacyjne i na pewno jest miejsce na tego typu opracowania na polskim rynku wydawniczym. Jednak nie jest to publikacja

zawierająca wyniki pracy naukowej wymaganej od kandydatów aspirujących do uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Z niewielkimi wyjątkami nie można w niej znaleźć ani pogłębionej analizy tematyki, ani prezentacji własnych opinii i postulatów. Praca nie uwzględnia również działań legislacyjnych i badań naukowych nad podjętym tematem z ostatnich kilku lat.

III. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

1. Uwagi ogólne

W § 3 pkt 2 w zw. z § 4 rozporządzenia zostały wskazane kryteria oceny osiągnięć naukowo-badawczych habilitanta. Kryterium z § 3 pkt 2i dotyczy wyłącznie obszaru nauk społecznych, zaś § 3 pkt 2ii precyzuje kryteria określone w § 4 rozporządzenia, które obowiązują we wszystkich obszarach wiedzy. Kolejne części recenzji poświęciłam odrębnie kryteriom, które Habilitantka wykazała w wykazie dorobku (pkt 2), nawet jeżeli danego kryterium nie uważam za spełnione oraz tym, których Habilitantka nie wykazała (pkt 3).

2. Kryteria wykazane przez Habilitantkę

A. Autorstwo monografii i publikacji naukowych w czasopismach

W celu umożliwienia oceny kryterium z § 4 pkt 1 rozporządzenia dr Ewa Wojtaszek-Mik wskazała w wykazie dorobku autorstwo monografii oraz publikacji naukowych w czasopismach krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w § 3 rozporządzenia.

Habilitantka, w analizowanym w niniejszej recenzji okresie między uzyskaniem stopnia doktora a złożeniem wniosku do Centralnej Komisji, poza monografią będącą osiągnięciem naukowym, jest autorką:

- jednej monografii (publikacja na podstawie rozprawy doktorskiej);

- rozdziałów w sześciu publikacjach zbiorowych, przy czym w jednej publikacji zbiorowej – jest autorką niemal 7 rozdziałów (stanowią one, według deklaracji Habilitantki, 20% książki, lecz licząc ok. 20 stron nie są, w mojej ocenie, obszerne);
- 13 artykułów w czasopismach naukowych (w jednym przypadku Habilitantka jest współautorką);
- dwóch glos;
- dwóch recenzji.

Ponadto, w udziale 25% dr Ewa Wojtaszek-Mik uczestniczyła w opracowaniu publikacji pt. *Unia Europejska. Wspólnota Europejska. Zbiór dokumentów*, Kraków 2005, Zakamycze (wraz z Cezarym Mikiem). Była również współredaktorką monografii pt. *Pytanie prejudycjalne do Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich*, Warszawa 2007, Wolters Kluwer Polska (wraz z M. Wąsek-Wiaderek).

Biorąc pod uwagę, że analizowany okres wynosi 18 lat, to liczba publikacji Habilitantki nie jest imponująca. Poza monografią, której napisanie wymyka się statystykom, dr Ewa Wojtaszek-Mik przygotowywała nieco ponad 1 pozycję rocznie. Dane statystyczne nie są jednak podstawą oceny dorobku. Istotne jest natomiast, że większość artykułów ukazała się w niepunktowanych czasopismach naukowych. Wśród publikacji nie ma też żadnej w języku obcym. Również ten fakt dziwi zwłaszcza ze względu na zajmowanie się przez Habilitantkę prawem Unii Europejskiej, które doskonale nadaje się na przedmiot publikacji obcojęzycznych oraz ze względu na znajomość języka angielskiego, francuskiego i włoskiego (informacja z autoreferatu, s. 11). Niepublikowanie wyników badań w językach innych niż język polski nie spełnia standardów umiędzynarodowienia badań. Wprawdzie publikacje w językach obcych nie są bezpośrednim kryterium oceny na podstawie rozporządzenia, to pośrednio wpływają na wymaganą przez rozporządzenie liczbę referatów na zagranicznych konferencjach, liczbę cytowań oraz często na zakres współpracy międzynarodowej. Kryteria te nie zostały zaś spełnione przez Habilitantkę.

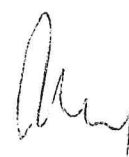
Obszary badawcze zaprezentuję zgodnie z ich podziałem zaproponowanym przez Habilitantkę. Dr Ewa Wojtaszek-Mik dzieli publikacje na dotyczące (1) prawa umów, (2) ochrony konsumenta, (3) ochrony konkurencji i (4) problematyki ogólnej prawa UE.

W zakresie prawa umów (obszar badawczy nr 1) dr Ewa Wojtaszek-Mik przygotowała teksty: *Europeizacja polskiego prawa umów*, *Zawieranie umów za pomocą środków komunikacji elektronicznej w świetle prawa polskiego (z uwzględnieniem prawa prywatnego międzynarodowego i europejskiego)*, *Zwalczanie opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych w świetle dyrektywy 2000/35/WE Wspólnoty Europejskiej i prawa polskiego*

(współautor Cezary Mik). Habilitantka podkreśla w autoreferacie, że publikacje te zawierają wnioski na temat wpływu ustaw implementujących dyrektywy na klasyczne instytucje uregulowane w kodeksie cywilnym, np. formę umowy i odsetki. Część publikacji w obszarze badawczym nr 1 skupia się na prezentacji dorobku Trybunału Sprawiedliwości UE i Sądu Najwyższego (*Wpływ orzecznictwa ETS na polskie prawo cywilne w okresie członkostwa Polski w UE, Umowa agencji w dyrektywie o przedstawicielach handlowych na tle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, publikacje w roczniku *Studia i Analizy Sądu Najwyższego. Przegląd orzecznictwa*).

Ochrona konsumenta to obszar badawczy nr 2. Publikacje w tym obszarze badawczym są najbardziej zbliżone do tematyki monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe, stanowią wręcz jej antycypację. Chciałabym podkreślić, że co do zasady nie oceniam tego negatywnie. Publikacje na temat, który jest podjęty w osiągnięciu habilitacyjnym, stanowią rozpowszechnianie wyników kolejnych etapów badań. Takie publikacje są również wymagane w przypadku realizacji projektów naukowych, takich jak wykonywany przez Habilitantkę projekt finansowany przez NCN. Choć jednak publikacje w czasopiśmie w istotnej części pokrywają się z tematyką monografii, w recenzowanych publikacjach, inaczej niż w monografii, nie odnalazłam powołań na finansowanie badań w ramach projektu NCN, poza publikacją w „Przeglądzie Prawa Handlowego”. Z obserwacji tej nie czynię zarzutu, ponieważ nie jest moim zadaniem ocena realizacji projektu badawczego.

W obszarze badawczym nr 2 można wyróżnić podjęcie czterech tematów. Pierwszy – najczęściej poruszany – dotyczy prawa konsumentów do informacji, która to tematyka jest jedną z części ocenianej monografii. Wskazać tu można teksty: *Informacja konsumencka w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, *Informacja przedumowna w dyrektywie 2011/83/UE w sprawie praw konsumentów (problemy implementacyjne w prawie polskim)*, *Charakter prawny wzorów formularzy informacyjnych w obrocie konsumenckim*. Drugi temat, też omówiony w monografii, to prawo odstąpienia od umowy, analizowane w tekście pt. *Prawo odstąpienia w umowach zawieranych na odległość dotyczących usług finansowych*. Trzeci i czwarty temat, opracowane w dwóch tekstach, wykraczają poza tematykę monografii i prezentują orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości dotyczące nieuczciwych praktyk handlowych i badania przez sąd z urzędu nieuczciwego charakteru postanowienia umowy konsumenckiej. Przeglądy orzeczeń uznaję za wartościowe, zwłaszcza dla osób, które dopiero rozpoczynają zajmowanie się daną tematyką lub nie jest ona ich głównym obszarem badawczym. W publikacjach tych znalazłam niewielkie uogólnienia. Przykładowo, w tekście pt. *Nieuczciwe praktyki handlowe w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości na*

s. 242 Habilitantka twierdzi, że z punktu widzenia wyroku w sprawie *VTB-VAB i Galatea* ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (dalej: u.p.n.p.r.) jest zgodna z dyrektywą 2005/29/WE, ponieważ oferty wiązane nie zostały włączone do art. 7 i 9 u.p.n.p.r. Oferty wiązane faktycznie nie zostały objęte wymienionymi przepisami, które to implementują załącznik I dyrektywy 2005/29/WE i prawdziwe jest stwierdzenie o zgodności w tym zakresie ustawy z dyrektywą. Zgodność ta nie wynika z analizowanego wyroku, lecz jest spełnieniem obowiązku poprawnej implementacji dyrektywy 2005/29/WE, w szczególności jej art. 5 ust. 5. W tekstach przeglądowych pewnie jednak trudno uniknąć uogólnień.

Oceniając obszar badawczy nr 3, czyli ochronę konkurencji, najmniejszą uwagę przykładam do monografii o umowie franchisingu ze względu na fakt, że w znacznym stopniu jej podstawą jest rozprawa doktorska, nawet jeżeli została zmieniona i uzupełniona. Na pewno jest to publikacja wartościowa, której wątki pojawiają się w późniejszych publikacjach Habilitantki: w rozdziale pt. *Wylączenia grupowe w Systemie Prawa Prywatnego*, tom 15, Prawo konkurencji pod red. M. Kępińskiego i publikacji *Standardy dotyczące informacji przedumownej w odniesieniu do umów franchisingu*, której zakres odpowiada jednemu z podrozdziałów monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe.

Zainteresowanie dr Ewy Wojtaszek-Mik prawem antymonopolowym widoczne jest również w tekstach: *Porozumienia wertykalne w sektorze pojazdów samochodowych w prawie polskim*, glosach: *Dystrybucja paliw (ograniczenia czasowe umowy zakupu wyłącznego i ustalanie cen odsprzedaży) – glosa do wyroku TS z 2.04.2009 r. w sprawie C-260/07, Pedro IV Servicios v. Total España i Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Volkswagen A*, a także recenzjach książek: *Sprawa Microsoft – stadium przypadku. Prawo konkurencji na rynkach nowych technologii* pod redakcją D. Miásika, T. Skoczego, M. Surdka oraz *Nowe tendencje w prawie konkurencji UE* pod redakcją E. Piontka.

Problematyka ogólna prawa UE (obszar badawczy nr 4) została poruszona przez Habilitantkę w stopniu marginalnym, ponieważ wyłącznie w rozdziałach przygotowanych do współredagowanej monografii pt. *Pytanie prejudycjalne do Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich*. Jest to nieobszerna publikacja, mająca znaczenie praktyczne zwłaszcza w okresie jej wydania (2007), ponieważ podejmowała problematykę stosunkowo nową dla polskiego czytelnika. Niemniej jednak, monografia ta jest kompendium wiedzy mającym służyć praktykom prawa (według informacji na okładce książki), a nie opracowaniem o charakterze *stricte* naukowym. Jako należącą do omawianego obszaru badawczego Habilitantka w wykazie dorobku powołuje jeszcze książkę pt. *Unia Europejska*.

Wspólnota Europejska. Zbiór dokumentów, która jest zbiorem aktów prawnych dotyczących Unii Europejskiej. Nie podlega wobec tego ocenie pod kątem wartości merytorycznej badań Habilitantki.

Jeden tekst nie da się zakwalifikować do żadnego z powyższych obszarów badawczych (*Wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego rodziców wobec dzieci*).

Podlegające ocenie rozdziały i artykuły są w większości niedługie i mają charakter opisowy. Mają oczywiście istotny walor informacyjny, ponieważ przedstawiają czytelnikom w syntetyczny sposób aktualne rozwiązania prawne i orzecznictwo. W tekstach tych brakuje jednak pogłębionej refleksji. Co więcej, w wielu z nich nie ma części tekstu poświęconej wnioskom lub choćby podsumowaniu. Z tego powodu nie recenzuję ich dokładniej. Wprawdzie poprawnie oddają tekst przepisów lub orzeczeń, lecz Habilitantka nie przedstawia w nich własnych tez naukowych i przemyśleń, które można by było poprzeć lub z nimi polemizować.

Chciałabym powtórzyć uwagę poczynioną przeze mnie na początku tego fragmentu recenzji, że wiele publikacji w mniejszym lub większym zakresie odnaleźć można w monografii wskazanej jako osiągnięcie naukowe (np. *Standardy dotyczące informacji przedumownej w odniesieniu do umów franchisingu*, *Informacja konsumencka w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, *Informacja przedumowna w dyrektywie 2011/83/UE w sprawie praw konsumentów (problemy implementacyjne w prawie polskim)*, *Charakter prawny wzorów formularzy informacyjnych w obrocie konsumenckim*, *Umowa agencji w dyrektywie o przedstawicielach handlowych na tle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, *Prawo odstąpienia w umowach zawieranych na odległość dotyczących usług finansowych*, *Europeizacja polskiego prawa umów*). Pragnę dodać, że niektóre publikacje, które dotyczą kwestii poruszonych w monografii, oceniam wyżej niż odpowiednie fragmenty w monografii [np. *Informacja przedumowna w dyrektywie 2011/83/UE w sprawie praw konsumentów (problemy implementacyjne w prawie polskim)*]. Można z tego wyciągnąć wniosek, że monografia została ukończona pośpiesznie, co ostatecznie nie ma wpływu na jej ocenę.

B. Inne kryteria

Spełnieniem kryterium oceny dorobku z § 4 pkt 6 rozporządzenia jest kierowanie w latach 2010–2014 projektem badawczym indywidualnym finansowanym przez MNiSW (później

Narodowe Centrum Nauki) pod tytułem analogicznym do osiągnięcia naukowego Habilitantki, czyli *Przedumowne obowiązki informacyjne podmiotów profesjonalnych w polskim prawie cywilnym w świetle prawa Unii Europejskiej*. Efektem projektu, aczkolwiek po 5 latach od jego zakończenia, jest monografia zgłoszona jako osiągnięcie badawcze. Habilitantka nie kierowała innymi projektami i nie brała udziału w innych projektach badawczych. Kryterium jest zatem, według mnie, spełnione, nawet jeżeli w stopniu podstawowym.

Habilitantka spełniła kryterium z § 4 pkt 2 rozporządzenia, czyli autorstwo lub współautorstwo odpowiednio dla danego obszaru: opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych. Odpowiednie rozdziały w opracowaniach zbiorowych oraz tłumaczenie i opracowanie aktów prawnych zaprezentowane zostało w poprzednim punkcie niniejszej recenzji.

Zaskakuje niewyglaszanie przez Habilitantkę referatów na konferencjach naukowych (kryterium z § 4 pkt 8 rozporządzenia), co wydaje się stanowić jeden z podstawowych elementów pracy naukowca. W okresie 18 lat, czyli od uzyskania stopnia doktora do złożenia wniosku habilitacyjnego, Habilitantka wygłosiła zaledwie jeden referat (2003) i to podczas konferencji odbywającej się na wydziale macierzystym. Ponieważ trudno przecenić tę formę rozpowszechniania wyników badań, pozwalającą zarówno na prowadzenie bezpośredniego dyskursu naukowego i konfrontację własnych poglądów z innymi naukowcami, brak aktywności w tym obszarze oceniam jednoznacznie negatywnie.

3. Kryteria niewykazane przez Habilitantkę

Habilitantka nie wykazała autorstwa lub współautorstwa publikacji naukowych w czasopiśmie znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH), co jest kryterium ustanowionym w § 3 pkt 2i. Mimo że jest to wymagane dla nauk społecznych, jego realizacja nie jest częsta w dziedzinie nauk prawnych, więc nie traktuję niespełnienia tego kryterium jako poważnego uchybienia. Analogicznej ocenie podlega brak sumarycznego impact factor publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), wymaganego przez § 4 pkt 3 rozporządzenia. Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS) i indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS) dr Ewy Wojtaszek-Mik wynosi zero. Może to wynikać z braku publikacji obcojęzycznych.

Za działalność naukową Habilitantka nie otrzymała międzynarodowych lub krajowych nagród (§ 4 pkt 7 rozporządzenia).

4. Podsumowanie

Habilitantka w wykazie dorobku odniosła się do większości kryteriów oceny osiągnięć naukowo-badawczych określonych w § 3 pkt 2 w zw. z § 4 rozporządzenia. Uważam jednak, że ani ilościowo, ani przede wszystkim jakościowo aktywności dr Ewy Wojtaszek-Mik nie mogą być ocenione jako posiadające wpływ na rozwój dziedziny nauk prawnych.

IV. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz w zakresie współpracy międzynarodowej

1. Uwagi ogólne

Rozporządzenie wymienia w § 5 kryteria oceny w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej habilitanta. Paragraf ten zawiera 14 punktów, które Habilitantka podzieliła na 16 kryteriów. Ich spełnienie ocenię w kolejnych częściach recenzji, dzieląc je na te, które Habilitantka wykazała (pkt 2) oraz te, które w autoreferacie nie zostały wykazane (pkt 3).

2. Kryteria wykazane przez Habilitantkę

Tuż po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych Habilitantka realizowała indywidualny grant Komisji Europejskiej w ramach programu Jean Monnet pt. „Europeizacja polskiego prawa cywilnego”. Otrzymanie i wykonanie tego grantu jest spełnieniem kryterium w § 4 pkt 1 rozporządzenia i bezdyskusyjnie zasługuje na uznanie.

Jako realizację § 4 pkt 7 rozporządzenia Habilitantka wskazuje na członkostwo w Stowarzyszeniu Henri Capitant (*Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Francaise – Groupe Polonais*). Tylko na marginesie zauważę, że nazwa stowarzyszenia

zwykle jest podawana w pełnej formie: „Stowarzyszenie Przyjaciół Francuskiej Kultury Prawniczej im. Henri Capitant. Sekcja Polska”. Niestety członkostwo w Stowarzyszeniu nie znajduje ani odzwierciedlenia w dorobku Habilitantki, np. w tekstach w języku francuskim, w publikacjach poświęconym prawu francuskiemu lub napisanych we współautorstwie z naukowcami z Francji, ani w innej formie współpracy z ośrodkami naukowymi we Francji. Wykorzystanie znajomości języka francuskiego widoczne jest jedynie w kursie „Contrat et distribution”, prowadzonym przez dr Ewę Wojtaszek-Mik dla Szkoły Prawa Francuskiego na WPiA UW w latach 1999–2005.

Doktor Ewa Wojtaszek-Mik jest członkiem stowarzyszonym Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych Wydziału Zarządzania UW (skrótom stowarzyszenia jest „CARS”, a nie „CSAiR”, który to skrót występuje w wykazie dorobku habilitacyjnego na s. 8). Członkostwo to mogło prowadzić do recenzowania publikacji w czasopismach wydawanych przez Stowarzyszenie: „Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies” (YARS) oraz „Internetowego Kwartalnika Antymonopolowego i Regulacyjnego” (iKAR). Dla tych czasopism Habilitantka przygotowała po jednej recenzji, podobnie jak dla „Przeglądu Legislacyjnego” oraz „Przeglądu Prawniczego Uniwersytetu Warszawskiego”. Jedno z dwóch kryteriów § 4 pkt 14 rozporządzenia (recenzowanie publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych) zostało zatem spełnione, nawet jeżeli w stopniu podstawowym, biorąc pod uwagę niewielką liczbę wykonanych recenzji i czasopism, dla których recenzje były wykonywane, a także ich krajowy charakter.

Jako osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki (§ 4 pkt 8 rozporządzenia) Habilitantka wymieniła zajęcia prowadzone na WPiA UW: ćwiczenia, wykłady specjalizacyjne, z których dwa były prowadzone w momencie składania wniosku („Cywilnoprawna ochrona konsumentów” oraz „Swoboda umów i jej ograniczenia w teorii i praktyce”), kurs „Contrat et distribution”, o którym pisałam wyżej. W latach 2005–2014 dr Ewa Wojtaszek-Mik prowadziła warsztaty oraz szkolenia dla aplikantów radcowski i radców prawnych oraz adwokatów oraz przeprowadziła wykład w Narodowym Banku Polskim. Oceniane kryterium jest wobec tego spełnione, przy czym i w tym przypadku uważam je za spełnione w stopniu podstawowym. Ponownie podkreślę brak wymiaru zagranicznego, tym razem osiągnięć dydaktycznych i w zakresie popularyzacji nauki, jak wykładów zagranicznych prowadzonych np. w ramach wymiany w programie Erasmus+.

Habilitantka odbyła dwa staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich (§ 4 pkt 11 rozporządzenia): stypendia naukowe w Komisji Europejskiej w Brukseli (2011) oraz w Europejskim Instytucie Uniwersyteckim (EUI) we Florencji (2012),

nazywanym przez dr Ewę Wojtaszek-Mik Instytutem Uniwersytetu Europejskiego. Na uznanie zasługują staże odbyte przed doktoratem, jednak nie mogą one zostać uwzględnione w postępowaniu habilitacyjnym.

Podobnie nie podlegają ocenie inne osiągnięcia wymienione w wykazie dorobku, które nie są objęte § 4 rozporządzenia, czyli dwa referaty wygłoszone na posiedzeniach Katedry Prawa Cywilnego i Katedry Prawa Porównawczego WPiA UW, współpraca z kołami naukowymi na WPiA UW w formie warsztatów i wykładu oraz recenzje dziewięciu prac magisterskich obronionych w Instytucie Prawa Cywilnego na WPiA UW w latach 2010–2015.

3. Kryteria niewykazane przez Habilitantkę

Habilitantka nie wykazała udziału w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych, poza konferencją „Polskie prawo a prawo Unii Europejskiej” na WPiA UW, na której wygłosiła referat, co omówiłam powyżej. W wykazie dorobku habilitacyjnego dr Ewa Wojtaszek-Mik zatytułowała to kryterium jako „aktywny udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych”, a nie tylko „udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych”, czyli niekoniecznie udział aktywny. Możliwe zatem, że wykaz dorobku zawiera wyłącznie odesłanie do wygłoszonego referatu. Bierne uczestnictwo nie zostało zaś objęte listą. Na podstawie wykazu dorobku, który nie precyzuje konferencji, w których Habilitantka uczestniczyła biernie, zmuszona jestem przyjąć, że to kryterium z § 4 pkt 2 nie zostało spełnione, ponieważ za takowe nie można uznać udziału w jednej konferencji. Podobnie jak niespełnione jest kryterium zamieszczone jako alternatywa w tym paragrafie – czyli udział w komitetach organizacyjnych konferencji zagranicznych lub krajowych.

W wykazie dorobku dr Ewa Wojtaszek-Mik nie podała również informacji dotyczących następujących kryteriów: otrzymane nagrody i wyróżnienia (§ 4 pkt 3 rozporządzenia), udział w konsorcjach i sieciach badawczych (§ 4 pkt 4 rozporządzenia), kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych (§ 4 pkt 5 rozporządzenia), udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism (§ 4 pkt 6 rozporządzenia), opieka naukowa nad studentami (§ 4 pkt 9 rozporządzenia), opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego, z podaniem tytułów rozpraw doktorskich (§ 4 pkt

10 rozporządzenia), wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców (§ 4 pkt 12 rozporządzenia) oraz udział w zespołach eksperckich i konkursowych (§ 4 pkt 13 rozporządzenia). Nie zostało spełnione jedno z dwóch kryteriów w § 4 pkt 14 rozporządzenia, czyli recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych. Z faktu braku zamieszczenia informacji dotyczących tych kryteriów wnioskuję brak ich spełnienia.

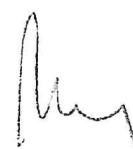
4. Podsumowanie

Dokonując podsumowania ilościowego trzeba wskazać, że z 14 kryteriów objętych rozporządzeniem Habilitantka spełniła 4,5 kryteria (zgodnie z dokonaniem przez Habilitantkę podziałem § 4 pkt 14 rozporządzenia na dwa kryteria). Nie wykazała zaś spełnienia 9,5 kryteriów.

Ilościowa ocena bywa jednak zawodna i nie daje pełnego obrazu dorobku. Waga dorobku w jednej z kategorii może być ogromna i tym samym przeważać nad brakiem innych. Trzeba także zauważyć, że część kryteriów jest ze sobą powiązana. Przykładowo ważny projekt międzynarodowy lub zagraniczna publikacja skutkowałyby nagrodą bądź wyróżnieniem, a świetne referaty – zaproszeniem na następne konferencje. Abstrahując od tych rozważań stwierdzam, że osiągnięcia przedstawione przez dr Ewę Wojtaszek-Mik, poza grantem Komisji Europejskiej, nie stanowią ilościowo oraz jakościowo istotnego dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego. Przejawów współpracy międzynarodowej Habilitantka nie wykazała, mimo że jej obszary badawcze obejmujące prawo Unii Europejskiej do badań prowadzonych w międzynarodowych zespołach nadają się świetnie.

V. Konkluzja

Przedstawiona przez dr Ewę Wojtaszek-Mik jako osiągnięcie naukowe monografia pt. *Przedumowne obowiązki informacyjne podmiotów profesjonalnych w polskim prawie cywilnym w świetle prawa Unii Europejskiej* nie stanowi, w mojej opinii, osiągnięcia w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy. Ponadto, dr Ewa Wojtaszek-Mik nie posiada innych osiągnięć naukowych uzyskanych po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiących znaczny

wkład w rozwój dyscypliny naukowej oraz nie wykazuje się istotnymi osiągnięciami w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej. Tym samym nie spełnia ustawowych wymogów niezbędnych do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego. Wobec powyższego wnoszę o odmowę nadania dr Ewie Wojtaszek-Mik stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo.

KIEROWNIK
Katedry Europejskiego Prawa Gospodarczego
Wydział Prawa i Administracji UŁ
dr hab. Monika Namysłowska, prof. UŁ